

GEMEENTE ENSCHEDE

VERANTWOORDING

PARTICIPATIE

FASE 4

OMGEVINGSVISIE

ENSCHDE

INHOUDSOPGAVE

VISUELE SAMENVATTING PARTICIPATIEPROCES

3

1.0 INLEIDING

5

- 1.1 Omgevingsvisie 5
- 1.2 Participatieproces 5
- 1.3 Publieksanalyse 7

2.0 PARTICIPATIE FASE 4

10

- 2.1 Participatie met ketenpartners, maatschappelijke organisaties
en inwoners 10
- 2.2 Seperate participatie momenten 12

3.0 DOORKIJKJE NAAR FASE 5

13

- 3.1 Fase 5 13

VISUELE SAMENVATTING PARTICIPATIEPROCES

We hechten waarde aan de input van inwoners bij het ontwikkelen van de Omgevingsvisie voor de gemeente Enschede. Daarom is er een Participatieplan Omgevingsvisie (2022) opgesteld. Hierin zijn de belangrijkste uitgangspunten van de participatie bij de Omgevingsvisie vastgelegd.

We hebben het proces om tot de Omgevingsvisie te komen opgeknipt in vijf fasen. In iedere fase staat een andere vraag centraal. Deze verantwoording is een verslag van het participatieproces in fase 4, dat we met dit document afronden. Het stappenplan hieronder geeft aan wie we op welk moment hebben betrokken.

In het vormgeven van de participatie van de Omgevingsvisie zoeken we steeds de samenwerking op met andere projectteams en collega's binnen de gemeente. In fase 4 betrokken we wederom inwoners, ketenpartners en andere stakeholders bij dit proces. Dat deden we -onder andere- door het organiseren van live bijeenkomsten.

We werken zoveel mogelijk integraal aan de deelproducten van de Omgevingsvisie. Dat is namelijk de bedoeling van de Omgevingswet. In fase 4 werkten we aan de zogenaamde leefmilieus die we in onze stad zien. Ook in deze fase betrokken we collega's met vakspecialistische kennis. Met hun input gaven we de leefmilieus vorm.

En we waren voor het eerst aan de slag met het Digitaal Stelsel Omgevingswet waarin we de Omgevingsvisie openbaar maken. Dat is een ingewikkeld proces waarbij kennis en kunde van andere gemeenten ons inspireerde en stimuleerde.

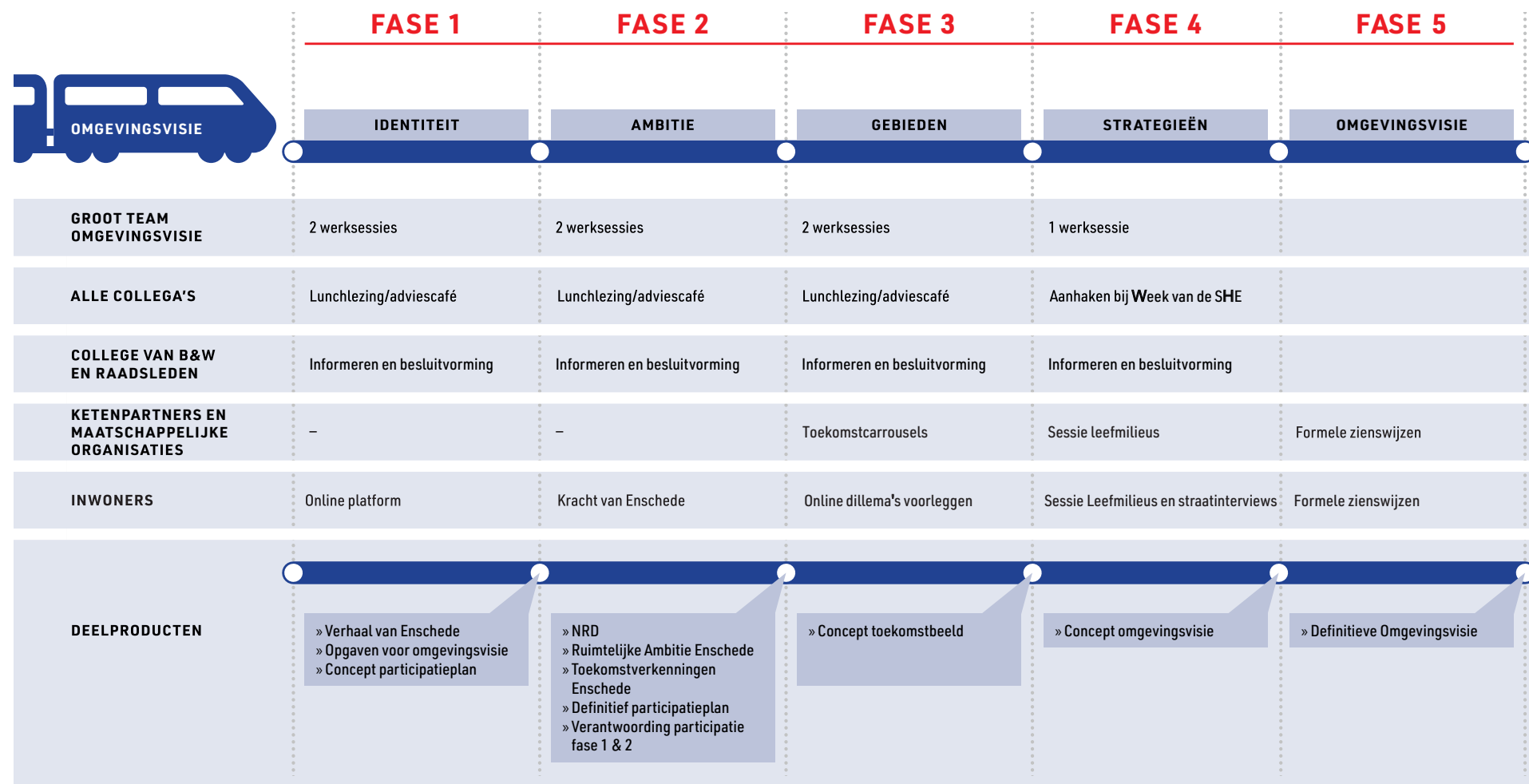
Het College van B&W, de Stedelijke Commissie, kamer Fysiek en de raad informeren we in elke fase over de voortgang en deelproducten van de Omgevingsvisie.

ROUTEKAART OMGEVINGSVISIE

INLEIDING

1.1 OMGEVINGSVISIE

Enschede verandert snel. De stad groeit en het aantal inwoners ook. We hebben te maken met een veranderend klimaat en gaan met z'n allen over op schone en duurzame energiebronnen. Al deze ontwikkelingen vragen om ruimte. Hoe kunnen we de schaarse ruimte zo goed mogelijk benutten? Wat vinden we daarbij belangrijk en welke keuzes zijn hiervoor nodig? Dat beschrijven we in de Omgevingsvisie. We doorlopen een werkwijze met verschillende fasen en uiteindelijk stelt de gemeenteraad de Omgevingsvisie vast.

De Omgevingsvisie geeft antwoord op twee vragen:

- Hoe gaan we de bestaande leefomgeving en specifieke kwaliteiten daarvan beschermen, behouden en beheren voor een fijne toekomst?
- Wat gaan we doen om de stad nog mooier, gezonder en aantrekkelijker te maken?

Over die vragen laten we de inwoners van onze gemeente meedenken. Daarom is er een Participatieplan Omgevingsvisie (2022) gemaakt. Door participatie wordt de Omgevingsvisie kwalitatief beter. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, regiogemeenten en samenwerkingspartners dragen bij met hun inhoudelijke kennis van de directe leefomgeving. Zij weten goed wat er speelt en wat er in de gemeente nodig is voor een fijne toekomst. Bovendien kan participatie leiden tot meer gedragen oplossingen. Daarnaast biedt het proces ruimte om meer verbinding met genoemde belanghebbenden aan te gaan.

Uiteraard nemen we de gemeentelijke collega's en het bestuur mee in het participatieproces. In dit document staat de aanpak en opbrengst van de participatie in fase 4 van de Omgevingsvisie centraal. De verantwoording uit eerdere fasen zijn beschreven in andere documenten.

1.2 PARTICIPATIEPROCES

Fase 1, 2 en 3 van de Omgevingsvisie zijn inmiddels afgerond. Fase 1 en 2 waren de onderzoeksfasen waarbij we de identiteit van Enschede onderzochten en de toekomstdromen analyseerden. In fase 3 en 4 stellen we de Omgevingsvisie op, op basis van alle inzichten uit de onderzoeksfasen. In fase 5 leggen we de Omgevingsvisie ter inzage en is er een formeel moment van inspraak.

Omdat iedere fase een andere focus heeft, geven we de participatie in elke fase passend vorm. In fase 4 hebben we met inwoners en ketenpartners samengewerkt aan een gedragen concept Omgevingsvisie.

FIGUUR 1 PROCESSTAPPEN OMGEVINGSVISIE

Tabel 1.1 toont de opzet van het participatietraject, dat is vormgegeven op basis van de Relevant Gesprek methodiek.

TABEL 1.1 OPZET PARTICIPATIETRAJECT

	FASE 1: IDENTITEIT	FASE 2: AMBITIE	FASE 3: GEBIEDEN	FASE 4: STRATEGIEËN
Waarom in gesprek?	Meedenken over de kwaliteiten van de gemeente.	Meedenken over de verschillende toekomstbeelden voor de gemeente.	Meedenken over ruimtelijke uitwerking van het gewenste toekomstbeeld.	Inzicht verkrijgen in eventuele discussiepunten.
Waarover in gesprek?	Kernwaarden en verhaallijnen van de gemeente.	Dromen en zorgen voor de toekomst.	Toekomstbeeld en vertaling naar specifieke gebieden.	De conceptvisie en kaartmateriaal.
Met wie in gesprek?	▪ Inwoners	▪ Inwoners	▪ Inwoners ▪ Maatschappelijke organisaties ▪ Ketenpartners	▪ Inwoners ▪ Maatschappelijke organisaties ▪ Ketenpartners
Hoe in gesprek?	▪ Online participatieplatform	▪ TV-magazine ▪ Enschede peiling ▪ Enquête ▪ Wijkraden	▪ Ingesprek met ketenpartners d.m.v. Toekomstcarroussels ▪ Online voorleggen van dilemma's	▪ Werksessie met wijk- en dorpsraden en ketenpartners ▪ Straatinterviews
Output	Gezamenlijke taal over de kwaliteiten van Enschede.	Een eerste idee over de gewenste toekomst voor Enschede.	Een gedragen concept toekomstbeeld.	Gedragen visiekaart.

PUBLIEKSANALYSE

We maakten aan het begin van het Omgevingsvisie proces een inventarisatie van de belanghebbenden. We deelden hen in naar de rol die ze hebben: beslisser, beïnvloeder, uitvoerder of gebruiker. Daarna maakten we een keuze in de gewenste betrokkenheid: in hoeverre laten we de belanghebbenden meebepalen, meewerken, meedenken en mee weten? Dit was het vertrekpunt voor het verder uitwerken van de participatiestrategie voor fase 4.

TABEL 1.2 BESCHRIJVING STAKEHOLDERS

Tabel 1.2 bevat een beschrijving van de belanghebbenden:

- **Beslissers:** dit gaat over de belanghebbenden die niet zozeer vanuit hun formele rol ('bevoegd gezag') besliskracht hebben, maar vanuit hun bepalende invloed op het project of in de uitvoering;
- **Gebruikers/afnemers:** de belanghebbenden in deze cirkel spelen, althans in deze fase, geen actieve rol in het project, maar worden wel op de hoogte gehouden.
- **Uitvoerders/leveranciers:** hier komen de mensen die daadwerkelijk meewerken aan het project;
- **Beïnvloeders:** dit zijn de mensen waarvan het projectteam een bepaalde inhoudelijke inbreng wil krijgen.

BESLISSERS	
Gemeenteraad	De gemeenteraad stelt de Omgevingsvisie vast. Terwijl het participatieproces loopt informeren we de raadsleden over het proces en de resultaten. Ook nodigen wij hen uit om als toehoorder deel te nemen aan de sessies met de ketenpartners. Naast de geplande raadsvergaderingen, werkt de gemeenteraad in gespecialiseerde commissies, die we ook informeren over de voortgang en de aanpak. Ook in fase 4 is de raad uitgenodigd voor de participatiebijeenkomst. De stedelijke commissie is op 21 oktober bijgepraat over de stand van zaken.
College B&W	Het College legt de concept Omgevingsvisie uiteindelijk ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad. We betrekken het college bij de participatieaanpak en de bijbehorende resultaten. Voor het college gebruiken we de collegevergaderingen om hen bij te praten. Dat deden we één keer in fase 4. We houden de verantwoordelijk wethouder op de hoogte door aan te sluiten bij zijn portefeuille overleggen. Daarnaast praten we wethouders die raakvlakken hebben met de Omgevingsvisie bij in hun portefeuille overleggen.
Kernteam Omgevingsvisie	Het kernteam bestaat uit ambtenaren van de gemeente Enschede en een ingehuurd team van Witteveen+Bos, zij schrijven het OER (omgevings-effectrapport)
Schijf van zes	Vanuit verschillende disciplines is er indien nodig afstemming met het kernteam. We noemen dat overleg de Schijf van zes, hoewel er meer collega's aanschuiven. Zij zijn de ambassadeurs van de Omgevingsvisie richting hun team. Daarnaast leveren zij inhoudelijke input en schrijven mee aan de stukken. Door de betrokkenheid van deze groep mensen kunnen we binnen de Omgevingsvisie integrale keuzes maken.
Collega's met vakspecialistische kennis	Deze collega's leveren kennis en deskundigheid als het gaat om de diverse beleidsonderwerpen. Zij denken mee over de Omgevingsvisie. Bijvoorbeeld bij het definiëren van de leefmilieus.

BEÏNVLOEDERS

Provincie Overijssel	Bestuurslaag tussen Rijk en gemeente die een eigen Omgevingsvisie ontwikkelt. Een belangrijke partij om te betrekken gedurende het proces. De provincie was uitgenodigd maar speelde geen rol in participatie deze fase.
Regio	Bestuurders van het Bezirk Münster, de daar binnen liggende gemeentes, Stadt Münster, regio Twente en regio Achterhoek, provincie Overijssel en provincie Gelderland hebben met elkaar de ambitie uitgesproken om op basis van onderwerpen/thema's te gaan samenwerken. Dit ligt vast in het memorandum Oost-Nederland-Münsterland. In het memorandum zijn samenwerkingsafspraken opgenomen over de thema's economie, arbeidsmarkt, bereikbaarheid en onderwijs. De regio was uitgenodigd maar speelde geen rol in participatie deze fase.
Waterschap Vechtstromen	De waterschappen hebben kennis en kunde in huis over het watersysteem. Het waterschap kan meedenken over de waterparagraaf in de Omgevingsvisie en/of haar belangen inbrengen tijdens de totstandkoming van de visie. De uitdaging is om de waterwaarden te benoemen en die te koppelen aan de maatschappelijke opgaven in een gebied. De organisatie was uitgenodigd maar speelde geen rol in participatie deze fase.
Omliggende gemeenten	De gemeenten Hengelo, Oldenzaal, Dinkelland, Haaksbergen, Losser en de Duitse buurgemeenten. Enschede ontvangt vanwege haar Duitslandagenda regelmatig bezoeken van (bestuurlijke) delegaties en organiseert vaak bijeenkomsten over het thema grensoverschrijdende samenwerking. Enschede werkt hierin nauw samen met o.a. Regio Twente en Provincie Overijssel. Ze waren uitgenodigd maar speelde geen rol in participatie deze fase.

UITVOERDERS

Omgevingsdienst	Zet zich in voor het beschermen van de leefomgeving, het milieu en de natuur (controles, vergunningen en het adviseren van vanuit expertise). De organisatie was uitgenodigd maar speelde geen rol in participatie deze fase.
Regio Twente	Regio Twente is het samenwerkingsverband van de veertien Twentse gemeenten. Onderdeel hiervan zijn o.a. Samen Twente, GGD Twente, OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugdhulp) en Veilig Thuis Twente. De GGD was uitgenodigd maar speelde geen rol in participatie deze fase.
Veiligheidsregio Twente (VRT)	Voeren beleid uit en adviseren ons als gemeente hoe we een veilige en gezonde omgeving voor inwoners, bedrijven en bezoekers van de regio behouden. We houden deze partij goed op de hoogte van de ontwikkelingen. De VRT was uitgenodigd maar speelde geen rol in participatie deze fase.

GEBRUIKERS	
Belangengroepen/ verenigingen	Denk hierbij aan sport, cultuur, onderwijs, etc. Het zijn georganiseerde groepen die opkomen voor de belangen van de inwoner. Natuur- en Milieuorganisaties, Landbouworganisatie, Monumentenzorg, Stichting Enschede promotie, etc. Deze organisaties waren betrokken in participatie deze fase.
Jongerenraad	Een groep geïnteresseerde VO en MBO-scholieren die gevraagd en ongevraagd advies geeft over politieke en maatschappelijke onderwerpen. Zij gingen niet in op onze uitnodiging om mee te denken in deze fase.
JONG053	Een groep geïnteresseerde middelbare scholieren die gevraagd en ongevraagd advies geeft over politieke en maatschappelijke onderwerpen. Op 26 juni gingen we met hen in gesprek en in juli en augustus namen zij straatinterviews af bij jongeren.
UT studenten	Zij namen geen deel aan de participatie in deze ronde.
Maatschappelijke organisaties	Denk hierbij aan sociale wijkteams, jeugdzorg instellingen, huisartsen, verzorgingstehuizen, woningcorporaties. Deze organisaties waren betrokken bij participatie in fase 4.
Enschede panel	Ze waren betrokken in fase 2 toen het Kennispunt Twente een Stadspeiling uitvoerde. In fase 3 en 4 paste de inzet van dit panel niet.
Ondernemerspanel	Enschede kent vele bedrijven. We willen ondernemers graag betrekken bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie. Vertegenwoordigers van de ondernemers in Enschede waren uitgenodigd voor de participatiebijeenkomst in deze fase.
Inwoners	De gemeente betreft haar inwoners bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie. Ook in deze fase hebben we hen uitgenodigd en namen ze deel aan de participatiebijeenkomst.

PARTICIPATIE FASE 4

Dit hoofdstuk beschrijft de participatiemomenten zoals we die in fase 4 van de Omgevingsvisie hebben uitgevoerd. In deze participatiefase betrokken we voor de tweede keer onze ketenpartners en maatschappelijke organisaties. Zij gaven input op de leefmilieus. Op dezelfde wijze betrokken we in deze fase onze inwoners bij de Omgevingsvisie.

PARTICIPATIE MET KETENPARTNERS, MAATSCHAPPELIJKE ORGANISATIES EN INWONERS

PARTICIPATIEBIJeenKOMST LEEFMILIEUS

Op 29 mei 2024 hebben we een participatiebijeenkomst over leefmilieus georganiseerd. De opkomst was goed (ca. 35 aanwezigen) met vertegenwoordigers van onder andere:

- dorps- en wijkraden
- buurtkringen
- ketenpartners
- inwoners
- ondernemers

We gingen in gesprek over de verschillende leefmilieus in Enschede. Wat is een leefmilieu? En hoeveel verschillende leefmilieus kent Enschede? Wat betekent dat voor de toekomst? Hoe werken we met en aan onze leefmilieus?

We vroegen alle deelnemers om hun woon- of werkplek met een prikker aan te geven op de kaart van Enschede. Dat maakte duidelijk dat de aanwezigen mooi verspreid over onze gemeente wonen en werken. En wat dat betreft een goede dwarsdoorsnede van de stad weergaven.

WERKWIJZE

Deelnemers kozen een leefmilieu om over in gesprek te gaan. Dat gebeurde in kleine groepjes. Ze keken naar de huidige staat van het leefmilieu en spraken over wat er in de toekomst wenselijk is. En hoe dat gerealiseerd kan worden. Elke deelnemer dook op bovenstaande manier in twee leefmilieus die hem/haar aanspraken.

Ontmoeten, het landschap en verdichten binnen de bestaande stad namen een centrale plek in. Net als bij de vorige participatiebijeenkomsten.

RESULTATEN

De meeste input komt overeen met de resultaten uit eerdere participatiebijeenkomsten in vorige fasen.

- Denk vanuit de trage laag, mens centraal
- Groene ruimte is kracht van Enschede deze moeten we koesteren
- Zet zo veel mogelijk in op vergroenen (ook in de binnenstad)
- Koester het buitengebied en zet het landschap centraal
- Stimuleer ontmoeting
- Zet in op inbreiding
- Richt je op het versterken van het OV
- Autovrije binnenstad
- Zet fietsen en wandelen centraal in plaats van de auto

Deze hebben we meegenomen richting het concept omgevingsvisie waaraan we in fase 4 werkten. Zo ontstond een achtste leefmilieu waar we er in eerste instantie zeven hadden benoemd.

GELEERDE LESSEN

Ook in deze fase was de participatie ervaring heel positief. Doordat we werkten in kleine groepen ontstonden er goede discussies. Dat was waardevol voor de ontwikkeling van de leefmilieus en de Omgevingsvisie. Ook de aanwezigen koppelden terug dat zij deze manier van samenwerken als erg prettig ervoeren.

Hoewel we tijdig en breed uitnodigden kwamen ongeveer 35 mensen van de 200 genodigden. Tijdens het prikken bleek er een goede geografische spreiding te zijn van de deelnemers. Dat zorgde mede voor een waardevolle bijeenkomst.

2 SEPARATE PARTICIPATIE MOMENTEN

Naast de door ons zelf georganiseerde participatiemomenten waren we als Omgevingsvisie bij verschillende door anderen georganiseerde bijeenkomsten aanwezig. Daar vertelden we over de leefmilieus en de visie en haalden we input op. We probeerden zo specifieke doelgroepen te bereiken die bij onze eigen bijeenkomsten niet of onvoldoende aanhaakten.

TABEL 2.3 SEPARATE PARTICIPATIEMOMENTEN

WAT	DOELGROEP	OUTPUT
Groepsgesprek	JONG053	Een goed gesprek en iets concretere input over leefmilieus dan we ophaalden bij de participatiebijeenkomst die wij organiseerden. De denkrichting van deze groep jongeren komt overeen met die van de participatiebijeenkomst.
Straatinterviews	JONG053	De resultaten komen overeen met wat we tijdens het groepsgesprek ophaalden.
Week van de SHE	Interne en externe collega's	Presentatie waarbij we collega's meenamen in het proces van fase 4 van de omgevingsvisie.

DOORKIJKJE NAAR FASE 5

Fase 4 van de Omgevingsvisie en bijhorende participatie zijn nu afgerond. Dit hoofdstuk geeft een doorkijkje naar de participatie in fase 5.

3.1

FASE 5

Fase 5 heet Visie en daarin richten we ons op de ter inzage legging en vaststelling van de Omgevingsvisie.

Tijdens de ter inzagelegging organiseren we wellicht nog inloophmomenten voor inwoners en ketenpartners. Leden van het kernteam kunnen de Omgevingsvisie dan indien gewenst toelichten.

De zienswijzen die we eventueel ontvangen, verwerken we in de Omgevingsvisie.

Na vaststelling maken we de Omgevingsvisie openbaar via het Digitale Stelstel Omgevingswet.

COLOFON

TEKSTEN EN BEELDMATERIAAL

gemeente Enschede/team Omgevingsvisie

NOVEMBER

2024

Wilt u reageren of meer lezen over de Omgevingsvisie voor Enschede? Kijk dan op de website:

www.enschede.nl/omgevingsvisie

ENSCHEDE